

Dnr MSN 2023/119

Danderyds kommun
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
plan@danderyd.se

Yttrande över samråd avseende detaljplan för Svärdet 14, 15 och 20

Yrkande:

Danderyds Villaägareförening bifogar härmed sitt yttrande över föreliggande förslag till detaljplan för Svärdet 14, 15 och 20 och instämmer samtidigt i 3 bifogade yttranden från närboende, Erik Arver daterat 21 maj 2026, Jane Rönnholm Kollén och Wilhelm Rönnholm samt ytterligare ett utkast. Med hänvisning till dem och vårt yttrande nedan yrkar vi

Att detaljplanen

1. avslås i sin nuvarande form
2. ifall man vill fortsätta med detaljplanen, denne omarbetas i grunden så att
 - bebyggelsen anpassas till villastadens skala
 - byggnadshöjder reduceras kraftigt
 - kulturmiljö bevaras
 - grundvattenpåverkan och andra miljöfaktorer är fullständigt utredda före antagande

På grund av ärendets omfattning och kommande valrörelse yrkar vi vidare om

Anstånd för komplettering och nya synpunkter, i första hand till 30 september 2026

1. Inledning

Kommunstyrelsen beslutade den 19 juni 2023 att ge miljö- och stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram förslag till start-PM avseende detaljplan för fastigheterna Svärdet 14, 15 och 20. Syftet med projektet var att ta fram en detaljplan som möjliggör för nya bostäder, lokaler och ev. kontor inom fastigheterna Svärdet 14, 15 och 20.

Kommunstyrelsen beslutade den 22 april 2024 att fastställa framtaget start-PM och ge miljö- och stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram förslag till en ny detaljplan.

Kommunstyrelsen beslutade den 15 september 2025 att ge miljö- och stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att upprätta förslag till detaljplan utifrån ett minskat och förtydligat planuppdrag.

Beslutet innebär bland annat att förslaget till detaljplan ska utformas med grönskande trädgårdsmiljö som ideal, att detaljplanen skall ha inslag av radhus, att en betydande del av bostäderna ska riktas mot en äldre målgrupp, att bebyggelsen ska utformas med en nedtrappning mot villastaden samt att grönskande förgårdsmarker ska eftersträvas.

Redan innan start-PM beslutades 2023 gav Kommunfullmäktige dåvarande byggnadsnämnden uppdraget att ta fram en webbaserad kulturmiljöhandbok hösten 2020. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tog i december 2024 beslut om att Kulturmiljöhandboken (rev. 2024) och nya riktlinjer för kulturmiljöpolitiska byggnader om miljöer ska vara underlag för att tillvarata kulturmiljövärden. I denna Kulturmiljöhandbok är Svärdet 14, 15 och 20 betecknade som särskilt värdefulla.

Det är uppenbart att dessa två målsättningar inte går ihop. I detaljplaneförslaget föreslås befintliga enbostadshus inom Svärdet 14 och 20 rivas för att möjliggöra ny bebyggelse.

Här står alltså kommunen för en klar utmaning. Vilken regel tar över vad. Skapar ingen tillit.

Redan detta visar att planförslaget skall avslås.

Eftersom vi inte är säkra på att kommunen tar detta självklara beslut så övergår vi till att behandla förslaget i detalj:

2. Allmänna synpunkter på planförslaget:

Området är enligt kommunens egna beskrivningar en del av en sammanhållen trädgårdstadsmiljö, präglad av småskalig villabebyggelse, gröna trädgårdar, luft mellan husen och ett tydligt samspel mellan bebyggelse och vegetation. Dessa kvaliteter beskrivs i planhandlingarna som bärande för områdets kulturhistoriska värde och identitet.

Det är den miljön som fått oss att bosätta oss i Danderyd. Det är den miljön som specifikt präglar Danderyd relativt andra kommuner.

Planförslaget innebär:

- * Att två av kommunens kulturmiljömärkta hus skall rivas.
- * Att befintliga grannvillor får sex våningar höga hus på en hårdexploaterad tomt som grannar i stället för, som nu, lummiga villaträdgårdar med kulturmärkta hus.
- * Att områdets karaktär enligt det inledande stycket i grunden förändras. De boende som sökt sig till ett område med denna karaktär måste flytta om de skall behålla sin valda boendemiljö.
- * Att ett steg tas i en systematisk process där villastaden steg för steg trängs undan. Mellan år 2019-2023 ökade antalet lägenheter i Danderyd med 193 medan antalet småhus var oförändrat.
- * Att ett område som redan idag har stora trafikproblem får dessa förvärrade.
- * Att trafiksäkerheten äventyras. I området trängs bilar och bussar med oskyddade trafikanter, barn, gående och cyklister. Frågan är inte Om en allvarlig olycka inträffar utom När.
- * Att grönområden undanträngs. Samstämmig forskning från västvärlden visar på hur grönområden är viktiga för fysisk och mental hälsa. Närområdet har redan problem med för lite grönska.

- * Att utpekade naturvärden försvinner när de uppväxta trädgårdarna sprängs.
- * Att konsekvenserna för dagvattnet är otillräckligt utrett i ett område med redan alldeles för mycket hårdgjorda ytor.
- * Att konsekvenserna för grundvattennivåerna vid anläggning av underjordiskt garage är otillräckligt utredda.
- * Kommunen har, i byggprojekt för byggprojekt, motiverat byggnationerna med att äldre skall kunna flytta in. Om Danderyd fortsätter att ensidigt bygga för äldre, så kommer kommunen att bli ett stort ålderdomshem.

Om planprojekt skall kunna motiveras så måste alla dessa negativa effekter uppvägas av ännu mer positiva effekter. I de positiva effekterna skall inte byggbolagens vinster räknas in, då dessa vinster inte är Danderyds ansvar.

Vi har svårt att hitta sådana positiva effekter:

- Miljonprogrammet från 60-och 70-talen bestod till lika delar av småhus, låga flerfamiljshus och höga flerfamiljshus. De två första kategorierna utgör idag attraktiva bostäder i attraktiva områden, medan de höga flerfamiljshusen fortfarande 50 år senare uppfattas som ett misslyckande och väljs inte som bostad av dem som har valmöjlighet. Idag bygger vi lika högt som i miljonprogrammet, men ännu tätare. Om 50 år kommer vi att starkt kritisera det som dominerar dagens byggande.
- I slutet av miljonprogrammet, runt 1972, behövde byggnationen av höga flerfamiljshus tvärbromsa då det inte gick att hyra ut eller sälja. Idag ser vi samma tendenser. Antalet tomma lägenheter i såväl nybyggnationen som det äldre bostadsbeståndet ökar snabbt i nordostsektorn.
- 70-80 % vill bo i villa om de har möjlighet. Att bygga något annat än vad som efterfrågas är samhällsekonomisk misshushållning
- Statsmakten ger tydliga signaler om att epoken med byggnation av det som efterfrågas, småhus:
 - Stefan Attefall genomför på Regeringens uppdrag en utredning kring möjligheten att skapa en ny egnahemsrörelse
 - Boverket har fått i uppdrag att ta fram underlag för att underlätta för kommunerna att bygga nya trädgårdsstäder
 - Staten har infört ett bidrag till kommuner för detaljplaner som möjliggör nya småhus. Bidraget är 25.000 kr per småhus.

I en mindre, måhända ovetenskaplig, enkätundersökning på facebook anger 90 % att de är emot att riva kulturmiljömärkta villor till förmån för höga flerfamiljshus intill villafastigheter.

Från kommunens hemsida:

”Att bevara och utveckla

Våra kulturmiljöer är viktiga för förståelsen av vår gemensamma historia och har ett betydande allmänintresse. Kulturmiljön är en ändlig resurs som behöver förvaltas och bevaras till kommande generationer – om miljön en gång förvanskats kan värdet sällan återställas helt. Kulturmiljö handlar om respekt för det som varit, men även om möjligheten för kommande generationer att förstå sin samtid genom kopplingar bakåt i tiden.

Vid planering i områden med kulturhistoriska värden bör värdena betraktas som en grundförutsättning hur och var komplettering eller exploatering ska ske. I vissa fall kan en ny byggnad behöva underordna sig befintlig bebyggelse. I andra fall kan anpassningen ligga i placering och volym, medan formspråket kan vara avvikande. I ett område med byggnader av hög arkitektonisk kvalitet från skilda tider kan anpassningen ligga i kvalitet i material och utförande

Kulturmiljö och hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar bland annat om att förvalta våra befintliga resurser. Att ta hand om kulturmiljön och de värden som finns i det redan bebyggda är en viktig del i omställningen till ett hållbart samhälle. Kulturmiljöer kan tillföra både miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella värden till en plats och bidrar därmed till en hållbar samhällsutveckling, i den framtida utvecklingen av Danderyd bör kulturmiljövärdena betraktas som en värdefull resurs som kan stärka kommunen och skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer.”

3. Mer konkreta synpunkter

Till ärendet hör, förutom själva planbeskrivningen på 49 sidor plus plankarta, 16 övriga handlingar, varav många (de flesta) omfattande och svårgenomlästa. Visserligen är det bra med en gedigen genomgång av ärendets alla aspekter, men många är så tunglästa att man inte har en chans att under en 3-veckorsperiod (denna gång något längre, men inte tillräckligt) kunna sätta sig in i och ta ställning till redovisningarna. Det är definitivt omöjligt för gemene man. Speciellt i dessa oroliga tider där hårt arbetande människor har mycket annat att tänka på. Dessutom kan för mycket text förvilla och skapa osäkerhet. Man brukar ju ofta säga att det dunkelt sagda (skrivna?) är det dunkelt tänkta. Många av utlåtandena mynnar i bedömningar, men vem ansvarar om bedömningarna inte håller? Var finns säkerhetsmarginalerna? Borde man inte få garantier?

Det öppna mötet den 11 maj upplevdes som vagt och förvirrande. Det var ingen som öppnade mötet ej heller någon som presenterade närvarande funktionärer och allra minst – SJÄLVA PROJEKTET! Inte ens ett utskrivet exemplar av själva projektet och dess bilagor.

Vi förbehåller oss rätten att under sommaren och den kommande valrörelsen komma in med synpunkter och yrkanden och begär därför anstånd till åtminstone 30 september.

Rent konkret vill vi i detta läge påtala

1. Den ringa mängden sakägare. Ärendet genomförs med utökat planförfarande och då hade man nog förväntat sig en vidare krets än endast närmaste grannar. Danderyds Villaägareförening har inte rätt att överklaga, så bördan ligger på endast ett litet antal sakägare.
2. Exploatering av området berör en betydligt större krets än enbart närmaste grannar och detta vad gäller själva projektet som under byggnadstiden. Sprängningar kan förorsaka sättningsskador och sprickbildningar i ett betydligt större område än endast närmaste grannar.
3. Trafikföringen såväl under byggnadstiden som efter påverkas också starkt. Det är inte lämpligt att utfarten från det underjordiska (och mycket stora) garaget leds direkt ut på Edsviksvägen, som är bred och belastad av tung trafik, bl.a. bussar.
4. Det är helt orimligt att tro att grönskande trädgårdar med många träd kan trivas på ett underjordiskt garagetak med 60 cm jord ovanpå!
5. Hur sker dagvattenhanteringen och hur tar man hand om översvämningar.
6. Säg nej till täta radhustomter, som tar mer trädgårdsmark i anspråk och där de boende kan höra grannens konversation vid kaffebordet på den lilla radhustäppan.
7. Höga hus skapar inga vida vyer, i stället skugga och reflekterande oljud och buller.
8.Fyll på.....
9.

Vi förbehåller oss rätten att under resans gång komma med synpunkter och förslag
Glöm inte att Kontorshusen i Östra Klingsta byggdes på grönskande villatomter som exproprierades och villorna revs för att skydda bakomvarande villatomter från det ökande trafikbullret från Roslagsvägen - nu E18 och att bullret nu reflekteras från kontorshusen i Östra Klingsta till bebyggelsen i Berga på andra sidan av E18!

Danderyd/Enebyberg den 27 juni 2026

Danderyds Villaägareförening

Anita Enflo, ordförande
anita.enflo@gmail.com
tel 0705 21 48 24

Lars Avellán, vice ordförande
lars.avellan@telia.com
tel 0704 60 14 28